

خبر

نقش مراکز جوار کارگاهی در مهارت آموزی

مدتی قبل مهر داد عظیمی معاون وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی و رئیس سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای از فعالیت بیش از ۳۵۰۰ مرکز جوار کارگاهی در کشور خبر داد و گفت: «این مراکز در توانمندسازی سرمایه‌های انسانی و تربیت نیروی کار ماهر در بنگاه‌ها نقش بسزایی دارند.» وجود این مراکز آموزشی جوار کارگاهی در کشور، یک نشانه مثبت از توجه به اصل مهارت آموزی ضمن کار است. بدون تردید، تخصص و توانمندی‌های ایستای نیروی کار، در گذر زمان و با ورود تکنولوژی‌ها و ماشین‌آلات جدید، نیازمند ارتقا و بهبود است. حتی اگر کارگر هنگام آغاز به کار در کارگاه، کاملاً متخصص و ماهر باشد، این مهارت و تخصص در بازه‌های زمانی مشخص نیازمند به‌روزرسانی و تطبیق با نیازمندی‌های جدید کارگاهی است.

به نظر می‌رسد تنها راهکار مؤثر برای ارتقای مهارت‌های شغلی کارگران براساس جدول زمان‌بندی مشخص، تأسیس مراکز جوار کارگاهی است که با صرف کمترین هزینه و زمان، به‌روزترین تخصص‌های مورد نیاز را در اختیار نیروی انسانی قرار می‌دهند. ایجاد و حمایت از توسعه این مراکز، سیاستی است که چندین سال گذشته در دستور کار وزارت تعاون، کار و رفاه اجتماعی قرار گرفته است.

دو سال پیش در بهمن‌ماه سال ۱۴۰۰، رئیس وقت سازمان آموزش فنی و حرفه‌ای با تأکید بر ضرورت گسترش مراکز آموزش جوار کارگاهی گفت: «بهترین شیوه یادگیری مهارت در محیط واقعی کار و به صورت تجربی است و به همین دلیل مراکز جوار کارگاهی راه‌اندازی شده است. مراکز جوار کارگاهی در کنار کارخانه‌ها و کارگاه‌ها ایجاد می‌شوند تا مهارت‌آموزان در محیط کار واقعی قرار بگیرند و بر تجربیات خود اضافه کنند.»

این سیاست تا امروز منجر به تأسیس ۳۵۰۰ مرکز جوار کارگاهی در سراسر کشور شده و با عقد تفاهم‌نامه‌های کارآموزی با صنایع بزرگ و موفق، در آینده‌ای نزدیک باید شاهد توسعه روزافزون این مراکز باشیم. دور از انتظار نیست که در زمانی مشخص مثلاً پنج‌سال، تعداد مراکز جوار کارگاهی به منظور ارائه آموزش‌های ضمن کار به کارگران، به ۱۰ هزار مرکز فعال یا حتی بیشتر برسد.

اما در این میان، چالش‌ها و مشکلات چیست؟ آیا همه کارگاه‌های دایر کشور به‌خصوص کارگاه‌های فنی و تخصصی، می‌توانند در طرح‌های آموزش ضمن کار از طریق ایجاد و راه‌اندازی مراکز جوار کارگاهی مشارکت مؤثر و توانمند داشته باشند؟

«دستورالعمل اجرایی تأسیس مراکز جوار کارگاهی و بین کارگاهی» که نگارش اول آن، آبان‌ماه ۹۰ به اتمام رسیده، شرایط تأسیس این مراکز در کارگاه‌های مختلف کشور را تشریح کرده است. براساس این دستورالعمل، تنها واحدهایی می‌توانند برای تأسیس یک مرکز جوار کارگاهی درخواست مجوز کنند که «مسئول آموزش» داشته باشند و بتوانند امکانات و تجهیزات لازم از جمله کلاس‌های درس، کتابخانه و کارگاه آموزشی با مختصات مورد نیاز را فراهم کنند.

اصغر آهنی‌ها، نماینده کارفرمایان در شورای عالی کار و عضو کانون عالی انجمن‌های صنفی کارفرمایی کشور، با تأکید بر اینکه باید بخش عمده وظیفه مهارت‌آموزی بر عهده نظام آموزشی کشور باشد، در رابطه با امکانات محدود بخش وسیعی از کارفرمایان کشور به «آیه‌نو» گفت: «باید ببینیم که بخش اعظم اشتغال کشور در کارگاه‌های خرد و متوسط اتفاق می‌افتد و کارفرمایان این کارگاه‌ها امکانات مالی محدودی دارند. در سال‌های اخیر، هزینه‌های تولید به میزان قابل ملاحظه‌ای افزایش یافته و لذا درصد بالایی از کارفرمایان، امکان هزینه‌کرد برای آموزش‌های ضمن کار و مهارت‌آموزی در جوار کارگاه را ندارند.»

به گفته این فعال صنفی کارفرمایی، دولت باید به کارفرمایان در زمینه تأمین هزینه‌های آموزش ضمن خدمت کمک کند و تأمین برخی از نیازمندی‌های این حوزه را بر عهده بگیرد.

گزارش

نوشین مقدم پناه

روزنامه‌نگار

۲۴ بهمن‌ماه، محمود کریمی‌بیرانوند معاون توسعه، کارآفرینی و اشتغال وزیر تعاون، کار و رفاه اجتماعی از پرداخت ۱۶۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات در بخش اشتغال در دولت سیزدهم خبر داد و گفت: «دستاوردهای دولت سیزدهم در بازار کار با هیچ دولتی قابل مقایسه نیست.»

کریمی‌بیرانوند، فعال شدن ۷۰۰ بنگاه راکد و نیمه‌راکد را در دولت سیزدهم مهم‌ترین گام در رونق اشتغال کشور برشمرد و افزود: «در بخش تأمین مالی تسهیلات دولت پرداخت تسهیلات اشتغال متوقف شده باشد.» او با اشاره به پرداخت ۱۵۰ تا ۱۶۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات در بخش اشتغال در دولت سیزدهم تأکید کرد: «اشتغال فارغ‌التحصیلان یکی از چالش‌های مهم بازار کار است.»

معاون وزیر کار از تلاش برای افزایش نرخ مشارکت از ۴۲ درصد کنونی به ۵۰ درصد صحبت کرد: «اکنون سه مدل نظارت در سامانه رصد اشتغال فعال است. تاکنون با ۶۸۱ هزار کدملی تماس گرفته شده و راستی‌آزمایی صورت گرفته است. همچنین حدود ۵۰ هزار نظارت حضوری انجام شده است.»

به گفته او: «نرخ بیکاری در پاییز امسال به کمترین میزان در سال‌های اخیر یعنی ۷٫۶ درصد کاهش یافته که در نوع خود دستاورد کم‌نظیری است، اما هدف‌گذاری دولت سیزدهم برای نرخ بیکاری مطلوب ۳ تا ۴ درصد است که دولت‌مردان انتظار دارند در سال آینده این مهم محقق شود.»

ترکیب و آمار اعتبارات اشتغال‌زایی

بدون تردید، پرداخت ۱۶۰ هزار میلیارد تومان بودجه اشتغال‌زایی در دولت سیزدهم، در کاهش نرخ بیکاری و تک‌رقمی بودن آن مؤثر بوده است. در قانون بودجه سال ۱۴۰۳، تقریباً همین میزان اعتبار (۱۶۰ هزار میلیارد تومان) برای تسهیلات اشتغال‌زایی در نظر گرفته شده است. در نیمه بهمن‌ماه سال جاری افشین برمکی، رئیس امور اقتصاد مقاومتی و شورای اقتصاد سازمان برنامه و بودجه به حمایت‌های پیشنهاد شده در بودجه برای رفع موانع تولید پرداخت و گفت: «حمایت لایحه بودجه در زمینه تولید و اشتغال در تبصره «۱۸» جمع شده که جمع منابع آن‌ها حدود ۱۶۰ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. ضمناً این مبلغ به صورت اهرمی اسباب تأمین مالی از محل منابع داخلی مؤسسات عامل را تا سقف چندبرابر خود فراهم خواهد آورد. مصارف منابع این تبصره ۳۰ درصد در سطح ملی و ۷۰ درصد در سطح استانی توزیع می‌شود و سازوکار اجرای آن نیز از طریق صندوق پیشرفت و عدالت خواهد بود.»

بنابراین انتظار می‌رود مجموع تسهیلات اشتغال‌زایی از ابتدای کار دولت سیزدهم تا پایان سال آینده به ۳۲۰ هزار میلیارد تومان برسد. این اعتبار قابل توجه صرف احیای بنگاه‌های راکد، راه‌اندازی کسب‌وکارهای جدید و تأمین منابع مالی مورد نیاز برای بنگاه‌های اقتصادی در گیر بحران خواهد شد. احسان سهرابی،

دولت سیزدهم، ۱۶۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات به بخش اشتغال کشور اختصاص داده، اما باید گفت آنچه اهمیت دارد، ایجاد مشاغل ریشه‌دار و باثبات است. تردیدی نیست که پرداخت تسهیلات اشتغال‌زایی مزایای بسیاری دارد. با این حال باید بررسی شود که تأثیر این اعتبارات و تسهیلات در

فعال کارگری، در این زمینه گفت: «اگر هدف‌گذاری این تسهیلات به درستی انجام شود و نظارت و پایش دقیق صورت بگیرد، این اعتبارات می‌تواند در کاهش نرخ بیکاری و تنزل این شاخص به ۳ تا ۴ درصد مؤثر باشد. تأثیرگذاری فوق منوط به برقراری یک‌سری پیش شرط‌های اساسی است.»

او در گفت‌وگو با «آیه‌نو» با تأکید بر اینکه اصل بسیار مهم، ایجاد اشتغال پایدار در کشور است توضیح داد: «در ماه‌های گذشته جلسه‌ای در استانداری خراسان رضوی برگزار شد و در آن اعلام کردند که باید با پرداخت تسهیلات و اعتبارات مکفی مشاغل روستایی را رونق بدهیم تا از مهاجرت جلوگیری کنیم. من در آن نشست تأکید کردم قبل از هر چیز دیگر باید به پایداری مشاغل ایجادی توجه داشته باشیم. لذا بیابیم قبل از اینکه اعتبارات کلان و احتمالاً کم‌بازده به مشاغل روستایی اختصاص دهیم، از ظرفیت‌های مغفول مانده شهرک‌های صنعتی استان استفاده کنیم. در شهرک‌های صنعتی، تمام زیرساخت‌ها و امکانات برای اشتغال‌زایی آن‌هم اشتغال پایدار و انبوه مهیاست. چرانباید از این ظرفیت‌ها استفاده کنیم؟ چرا با پرداخت تسهیلات، معادلات اشتغال و تولید در شهرک‌های صنعتی را اصلاح نکنیم تا فعال‌تر شوند و به جای یک شیفت کار، سه شیفت کار داشته باشند.»

لزوم جلوگیری از انحراف بودجه

این فعال صنفی کارگران خراسان رضوی با بیان اینکه باید از انحرافات بودجه‌ها و تسهیلات اشتغال‌زایی جلوگیری کنیم افزود: «پرداخت تسهیلات در حوزه اشتغال‌زایی و کارآفرینی اقدام بسیار مثبتی است اما بخش قابل توجهی از اعتبارات تخصیص یافته در دولت سیزدهم صرف ایجاد مشاغل خانگی و خُرد شده و در این میان، دوام و پایداری این مشاغل ایجادی اهمیت بسیار دارد. ما امروز باید از تجربه‌های گذشته درس بیاموزیم. یادمان نرفته در دولت آقای احمدی‌نژاد، پروژه بنگاه‌های زودبازده و صرف اعتبارات برای آن کلید خورد که در نهایت، تأثیر و پایداری چندانی نداشت و نتوانست به اهداف تعیین شده دست پیدا کند. بنابراین بهتر است با درس‌آموزی از این دست پروژه‌ها، پرداخت تسهیلات به هر بخش از اقتصاد را متناسب با ظرفیت و توان اشتغال‌زایی آن بخش منظور کنیم.»

سهرابی همچنین گفت: «اختصاص بودجه‌های هنگفت به مشاغل روستایی یا خانگی که توان اشتغال‌زایی چندانی ندارند، در حالی می‌تواند مؤثر و توجیه‌پذیر باشد که قبل از آن به شهرک‌های صنعتی و بنگاه‌های راکد اعتبار مناسب اختصاص داده باشیم.»

او نظارت و پایش دقیق و مداوم را یک اصل مهم دیگر در تمام مراحل کار دانست و ادامه داد: «اول از همه باید ببینیم، آیا این بودجه‌ای که به یک بخش از اشتغال کشور اختصاص می‌دهیم، توجیه اقتصادی دارد یا نه؟ باید کار کارشناسی کنیم تا در بیابیم آیا مشاغل مورد نظر دوام و قوام دارند یا خیر و از دل ایجاد هر شغل جدید، شده و عمده طرح‌های صندوق جزو طرح‌های خرد و کوچک و متوسط است که به‌سرعت جذب بازار اشتغال می‌شوند.»

گزارش مرکز برنامه‌ریزی و اطلاعات راهبردی وزارت کار از روند پرداخت تسهیلات صندوق در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که ۵۸۷ هزار و ۸۶۵ فقره تسهیلات مصوب صندوق کارآفرینی امید به مبلغ ۵۲ هزار و ۷۳ میلیارد ریال پرداخت شده که نسبت به سال ۱۳۹۹ رشد قابل توجهی داشته است.

نگاهی به تسهیلات اشتغال‌زایی در دولت مردمی سیزدهم

ایجاد مشاغل پایدار اولویت اصلی است

رشد اقتصاد و تولید ناخالص ملی چقدر است. در واقع اولویت اصلی، بررسی هزینه-سود است که نباید نادیده گرفته شود. همه چیز را نمی‌توان به شاخص‌های کمی فروکاست. کیفیت مصرف این تسهیلات در بخش‌های خُرد و کلان اقتصاد، یک مؤلفه کارکردی و بسیار با اهمیت محسوب می‌شود.

آسیب‌پذیر و سرپرست خانوار، ایجاد اشتغال پایدار و صیانت از این مشاغل، بسیار واجد اهمیت است و باید اولویت اصلی باشد.

او در گفت‌وگو با «آیه‌نو» افزود: «بایستی پایگاه داده‌های متقن و قابل اتکا از نحوه مصرف اعتبارات تزیینی به حوزه مشاغل خُرد و خانگی در اختیار داشته باشیم تا با ارجاع به آن‌ها بتوانیم میزان پایداری و توسعه مشاغل را بسنجیم. در واقع حمایت از مشاغل ایجادی برای گروه‌های آسیب‌پذیر به اندازه ایجاد این مشاغل اهمیت دارد. زنان روستایی و حاشیه‌ها، همیشه در معرض خطر هستند و کوچک‌ترین تلنگرهای اقتصادی می‌تواند بنیان‌های اشغال آن‌ها را به هم بریزد این زنان برای بیکار شدن به طوفان‌های سنگین نیاز ندارند، گاهی وزش یک نسیم ساده می‌تواند آن‌ها را بیکار سازد. مختصات خاص زنان کارگر و مشاغل این گروه باید در تمام سیاست‌های حمایتی مدنظر قرار بگیرد. این زنان به تنهایی و بدون حمایت‌قادر به حفظ کسب‌وکارهای خود نیستند، تنها حمایت مداوم می‌تواند آن‌ها را از فرو رفتن در گرداب فقر و بیکاری نجات بخشد.»

توزیع جغرافیایی تسهیلات اشتغال‌زایی

در کنار همه این بایدها و الزامات، توزیع جغرافیایی متوازن تسهیلات اشتغال‌زایی یک مؤلفه مثبت دیگر است که می‌تواند در جهت رفع تبعیض مکانی مؤثر باشد. به نظر می‌رسد دولت سیزدهم با توزیع عادلانه اعتبارات اشتغال‌زایی در استان‌ها و اختیار دادن به مسئولان محلی، در جهت دستیابی به توسعه متوازن در حوزه اشتغال عمل کرده است.

براساس اعلام محمود کریمی‌بیرانوند، معاونت اشتغال وزارت کار در آذرماه سال جاری، در دولت سیزدهم بیش از ۱۰۰ هزار میلیارد تومان تسهیلات اشتغال‌زایی به صورت مستقیم در اختیار استانداران قرار گرفته و یکی از علل تک‌رقمی بودن نرخ بیکاری در ۲۵ استان، افزایش اختیارات استانداران در این عرصه بوده است.» او گفت: «نرخ بیکاری در ۱۹ استان در کانال هفت درصد قرار گرفته و در ۲۵ استان تک‌رقمی شده است. تنها در شش استان نرخ بیکاری دو رقمی وجود دارد که بالاترین آن ۱۲٫۵ درصد است. در حالی که تابستان سال گذشته بالاترین نرخ ۲۲ درصد بود.»

توزیع متوازن تسهیلات و بودجه‌های اشتغال‌زایی میان استان‌های کشور و تفویض اختیار به مسئولان محلی، در کاهش فاصله نرخ بیکاری استان‌های مختلف تأثیر دارد. وقتی بودجه اشتغال‌زایی به میزان کافی به یک استان محروم و کم‌برخوردار کشور اختصاص یابد، جمعیت زیادی از نیروهای جوان جوای کار آن استان، صاحب شغل می‌شوند و در نتیجه نرخ بیکاری کاهش می‌یابد. از این‌رو، نحوه توزیع تسهیلات اشتغال‌زایی، مسئله مهمی است، اما تنها مؤلفه با اهمیت این حوزه نیست.

نظارت و پایش و تخصیص اعتبارات به اشتغال پایدار، بخشی دیگر از ماجراست که به اندازه شیوه توزیع بودجه‌ها و حتی بیشتر از آن اهمیت دارد. باید بدانیم با صرف این اعتبارات، چقدر هزینه می‌کنیم و در مقابل، اقتصاد کشور و تولید ملی چقدر سود می‌کند.

تمام مراحل، معادلات «هزینه-سود» را بررسی کنیم تا از هدررفت اعتبارات و تسهیلات محدود دولتی اجتناب شود. صرف تزییق بودجه بدون تحقیق و پژوهش قبل از اختصاص و نظارت و پایش بعد از تخصیص، نمی‌تواند ما را به اهداف کلان حوزه اشتغال و رونق تولید برساند.»

سهام کسب‌وکارهای خُرد از تسهیلات اشتغال‌زایی

از ابتدای روی کار آمدن دولت سیزدهم، سهم کسب‌وکارهای خرد از تسهیلات دولتی قابل توجه بوده است. سوم بهمن‌ماه سال جاری حمیدرضا البرزی، معاون اعتبارات صندوق کارآفرینی امید گفت: «این صندوق از ابتدای دولت سیزدهم تاکنون ۱۶ هزار و ۹۰۰ میلیارد تومان تسهیلات به کسب‌وکارهای کوچک پرداخته که عمده آن‌ها در شورای برنامه‌ریزی استان‌ها دارای مصوبه هستند و کارگروه‌ها روی اعطای آن نظارت دارند. تسهیلات از حوزه کسب‌وکارهای کوچک شروع شده و از ۲۰۰ میلیون تومان تا ۱۵ میلیارد را دربر می‌گیرد تا با این تسهیلات به پایدارسازی کسب‌وکار در مناطق مختلف از جمله مناطق روستایی و حومه شهری اقدام شود.»

آن‌طور که نعمت‌الله رضایی، مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید خبر داده، در دو سال گذشته بیش از ۷۰ هزار طرح توسط صندوق مورد حمایت قرار گرفته که بیش از ۲۰۰ هزار فرصت شغلی را به خود اختصاص داده است.

مدیرعامل صندوق کارآفرینی امید، در عین حال به پرداخت بیش از ۱۱ هزار میلیارد تومان تسهیلات اشتغال‌زایی توسط این صندوق در دو سال گذشته اشاره کرد و گفت: «تاکنون بیش از ۹۵ درصد تسهیلات صندوق کارآفرینی امید به طرح‌های اشتغال‌زایی پرداخت شده و عمده طرح‌های صندوق جزو طرح‌های خرد و کوچک و متوسط است که به‌سرعت جذب بازار اشتغال می‌شوند.»

گزارش مرکز برنامه‌ریزی و اطلاعات راهبردی وزارت کار از روند پرداخت تسهیلات صندوق در سال ۱۴۰۰ نشان می‌دهد که ۵۸۷ هزار و ۸۶۵ فقره تسهیلات مصوب صندوق کارآفرینی امید به مبلغ ۵۲ هزار و ۷۳ میلیارد ریال پرداخت شده که نسبت به سال ۱۳۹۹ رشد قابل توجهی داشته است.

ضرورت توجه به نیازمندی‌های زنان کارگر

براساس آمارها ۳۲ درصد کارآفرینان و متقاضیان طرح‌های اشتغال مورد حمایت صندوق کارآفرینی امید را زنان تشکیل داده و بیش از ۴۷ درصد شاغلان این طرح‌ها بانوان هستند.

باید توجه داشت، اهمیت «نظارت و پایش» در کسب‌وکارهای خُرد و مشاغل خانگی به دلیل فقدان شفافیت لازم و زیرپوستی بودن این مشاغل، بسیار برجسته‌تر از بنگاه‌های متوسط و بزرگ است. سهم زیادی از این فرصت‌های شغلی را زنان به خود اختصاص می‌دهند که به گفته سیمین یعقوبیان، فعال زنان کارگر، در رابطه با زنان کارگر به‌خصوص زنان